

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ, БЕЗПЕКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ»

О. А. БАРАНОВ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ:
СОЦІАЛЬНА & ЦИФРОВА & ПРАВОВА**

Том 1.
ПОРЯТУНОК ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ЕКОНОМІКА РЕЗУЛЬТАТУ

Монографія

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 330.3+007.2:[316+004+34]

Б24

Рецензенти:

О. Д. Довгань – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, радник дирекції Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»;

А. І. Марущак – доктор юридичних наук, професор, Національна академія Служби безпеки України

Рекомендовано до друку

Вченою радою Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»

(Протокол № 11 от 20.12. 2021 р.)

Баранов О. А.

Б24 Трансформація: соціальна & цифрова & правова : монографія у 3-х т.
Т. 1. Порятунок цивілізації: економіка результату / О. А. Баранов. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 272 с.

ISBN 978-617-554-070-1

Понад сорок років світова спільнота збентежена проблемою деградації цивілізації. Людство знаходиться в активному пошуку рецепту порятунку від катастрофічного зменшення планетарних ресурсів, колапсу світової економіки, різкого погіршення клімату, екології, якості життя земляни. Організація Об'єднаних Націй закликає держави максимально мобілізуватись та здійснити рішучі дії щоб уникнути катастрофи.

Представники політичних, державних, наукових та ділових еліт різних країн пропонують безліч ідей, теорій, стратегій, програм подолання всесвітньої кризи, системною причиною визнається неефективність функціонування економіки на всіх її рівнях: світовому, галузевому, регіональному, державному та місцевому. Загальний висновок – потрібно здійснювати широкомасштабні соціальні та економічні трансформації. Одна з перспективних теорій порятунку світової економіки – це теорія Економіки результату.

Успіх проведення трансформаційних перетворень залежить від відповіді на питання: що є першопричиною деградаційних процесів, що таке соціальна, економічна та цифрова трансформації, чому саме перехід до парадигми Економіки результату має розглядатись як порятунку від деградації цивілізації, в чому сутність, особливості та переваги Економіки результату та її соціотехнічної бази – Інтернету речей, що потрібно зробити щоб здійснити перехід до стратегії Економіки результату, яким чином має трансформуватись система права задля формування ефективного законодавчого забезпечення функціонування Економіки результату?

Монографія, яка присвячена висвітленню та вирішенню зазначених питань та проблем, буде корисною для науковців, студентів і аспірантів, представників органів державної влади, юристів і фахівців різних галузей. Одним реченням: вона буде цікавою для всіх, хто не мріє про майбутнє, а будує його!

УДК 330.3+007.2:[316+004+34]

ISBN 978-617-554-063-3 (серія)
ISBN 978-617-554-064-0 (Том 1)

© О. А. Баранов, 2022
© Видавничий дім «Гельветика», 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	9
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЯ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	13
1.1. Інформація та прийняття рішень як основа розвитку земної цивілізації	13
1.2. Перше цивілізаційне когнітивне протиріччя людства	18
1.3. Інформаційні комп'ютерні технології завойовують світ	21
1.4. Цивілізаційні виклики та друге цивілізаційне когнітивне протиріччя людства	27
1.5. Ефект Даннінга-Крюгера та третє цивілізаційне когнітивне протиріччя людства	34
РОЗДІЛ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ: СОЦІАЛЬНА ТА ЦИФРОВА	47
2.1. Трансформаційні процеси – атрибут розвитку людства	47
2.1.1. <i>Суспільство як складна динамічна система</i>	47
2.1.2. <i>Самозбереження та неминучість трансформаційних процесів</i>	54
2.2. Соціальна трансформація	61
2.3. Цифрова трансформація	67
РОЗДІЛ 3. ЦИВІЛІЗАЦІЙНА МІСІЯ ІНТЕРНЕТУ РЕЧЕЙ	75
3.1. Інтернет речей – кардинальне вирішення цивілізаційних когнітивних протиріч	75
3.2. Трансформаційний потенціал Інтернету речей	80
3.3. Цифрова трансформація на прикладі впровадження технологій Інтернету речей	86
3.4. Особливості архітектури глобального Інтернету речей	89

РОЗДІЛ 4.	
ЕКОНОМІКА РЕЗУЛЬТАТУ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА СОЦІАЛЬНА	
ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО	96
4.1. Деградація цивілізації як результат традиційної економічної діяльності	96
4.2. Базові першопричини деградації сучасної людської цивілізації	102
4.3. Особливості економічного розвитку на початку XXI сторіччя	106
4.4. Стратегія економіки результату як нова парадигма економічного розвитку	111
4.4.1. <i>Мета та зміст Економіки результату</i>	111
4.4.2. <i>Таргетинг та споживча інклюзія в Економіці результату</i>	118
4.4.3. <i>Економіка результату і майбутня конкуренція</i>	124
4.4.4. <i>Трансформація змісту глобалізації</i>	125
4.5. Економіка результату – масштабна інноваційна трансформація	129
РОЗДІЛ 5.	
ЕКОНОМІКА РЕЗУЛЬТАТУ	
ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ПРАВА	140
5.1. Особливості правового регулювання в умовах соціальних та цифрових трансформацій	141
5.1.1. <i>Місія, мета та ефективність правового регулювання</i>	141
5.1.2. <i>Правова сингулярність та прогностичний метод формування законодавства</i>	148
5.1.3. <i>Віртуальність та правове регулювання</i>	152
5.2. Проблеми правового регулювання застосування досягнень четвертої промислової революції	158
5.2.1. <i>Штучний інтелект і роботи</i>	158
5.2.2. <i>Робот зі штучним інтелектом як правовий еквівалент фізичної особи</i>	164

5.2.3. Робот зі штучним інтелектом як суб'єкт надання послуг	166
5.2.4. Довіра, технологія блокчейн, розумний контракт	171
5.3. Рекодифікація кодексів та оновлення законодавства в контексті переходу до Економіки результату	177
5.3.1. Соціально-правові проблеми розвитку Економіки результату	177
5.3.2. Конвергенція законодавства в умовах Економіки результату	182
5.3.3. Приклад пропозицій щодо рекодифікації у галузі цивільного права	194
5.3.4. Приклад пропозицій щодо рекодифікації у галузі кримінального права	198
5.3.4.1. Інформаційна безпека	202
5.3.4.2. Кібербезпека	205
5.3.4.3. Кіберзлочинність та кіберзлочини	210
ПІСЛЯМОВА	217
ГЛОСАРІЙ	231
ЛІТЕРАТУРА	242

в свою чергу передбачають суттєві соціальні трансформації, що базуються на цифрових трансформаціях. Одна з перспективних теорій порятунку світової економіки – це теорія Економіки результату.

Потрібно знайти відповіді на запитання: що таке соціальна, економічна та цифрова трансформації, чому саме парадигма Економіки результату має розглядатися як рятування від деградації цивілізації, у чому сутність Економіки результату як ефективної економічної трансформації з одночасною масштабною цифровою трансформацією, як має відбуватись перехід до стратегії Економіки результату, що потрібно зробити, щоб здійснити такий перехід, які вимоги до формування оновлення законодавчого забезпечення функціонування Економіки результату?

Саме знаходженню відповідей на поставлені запитання і присвячена ця робота.

У першій главі досліджується роль інформації та інформаційних відносин у прийнятті оптимальних рішень як основи функціонування земної цивілізації, розкрита сутність загальноцивілізаційних системних протиріч, які заважають прийняттю таких рішень. Буде досліджено необхідність впровадження досягнень четвертої промислової революції, переважно цифрових технологій, як метод вирішення та нейтралізації наявних зазначених протиріч, з'ясовано виняткове значення знань та обговорено особливості прояву на сучасному етапі розвитку людства ефекту Даннінга-Крюгера.

Необхідно проаналізувати питання взаємозв'язку між самозбереженням людства та соціальними трансформаціями, сутності соціальної та цифрової трансформації, а також їх взаємного впливу.

Оскільки історично відомо, що всі цивілізаційні виклики вирішувалися за рахунок впровадження результатів промислових революцій, то доцільно з'ясувати можливу роль одного із найважливіших результатів 4-ї промислової революції – технології Інтернету речей (IoT, Internet of Things). Бажано вивчити потенційні можливості цих технологій у вирішенні цивілізаційних системних протиріч не лише у процесі прийняття рішень, але також у процесі їх реалізації. З огляду на високу популярність технологій Інтернету речей (понад 60 країн

мають загальнодержавні стратегії та програми розвитку IoT) необхідно з'ясувати їх місце та роль у процесах цифрової трансформації. Враховуючи високий рівень новизни IoT для суспільства, потрібно виявити своєрідність реалізації суспільних відносин за умови їх використання, що є надто важливим для визначення особливостей правового регулювання.

Багато хто впевнений, що деградація цивілізації – це наслідок невтішних результатів традиційної економічної діяльності людства, тому приділяється увага пошуку лише економічних важелів для подолання всесвітніх кризових явищ. Примітно те, що кризові явища також притаманні й іншим сферам суспільного життя. При цьому деякі негаразди в суспільному житті беззаперечно пов'язані з економікою, але далеко не всі. Тому постає проблема з'ясування дійсних загальносистемних проблем виникнення кризових явищ в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Крім того, дуже важливим є виявлення достеменних базових причин краху сучасної традиційної економіки.

Наукова спільнота активно пропонує проведення різноманітних теоретично обґрунтованих економічних реформ з метою позбавитися загрозової деградації цивілізації. Серед новітніх цікавих теорій економічного відродження цивілізації особливу увагу привертає нова економічна парадигма – Економіка результату (Outcome economy), дискусії навколо якої вперше відбулися на Всесвітньому економічному форумі в Давосі (2015). Стисло зміст нової економічної парадигми зводиться до формули: виробляється лише те і стільки, що і скільки замовляють та споживають. Автори цієї нової економічної теорії пов'язують її реалізацію з масштабним застосування технологій Інтернету речей. Необхідно ретельно дослідити мету, сутність, зміст стратегії Економіки результату, особливості та очікувані наслідки її реалізації, а також умови її втілення в життя людства. Беззаперечно, велику важливість має попередня оцінка напряму та змісту масштабних соціальних трансформацій, які потрібно здійснити в процесі реалізації цієї нової економічної стратегії.

Зрозуміло, що впровадження в життя масштабної соціальної трансформації заради реалізації стратегії Економіки результату буде мати

наслідком появу значної множини соціально-економічних та соціально-правових проблем. Визначення напрямів і шляхів дослідження та напрацювання теоретично-методологічних та практичних пропозицій щодо вирішення правових проблем як усієї сучасної системи права, так і окремих галузей права є важливою передумовою ефективного переходу до нової парадигми світової економіки – до Економіки результату.

Монографія присвячена висвітленню та вирішенню зазначених питань і проблем.

Маю надію, що робота буде цікавою для всіх, хто не мріє про майбутнє, а будує його!